

60 כן, שהרי בכל מקום הלכה כרבים, שָׁמַע מִיָּנָה מִסֵּתְרָא בְּיוֹתֵיהּ.
 61 מֵאֵי תוֹי עָלָה – האם הלכה כרבי יהודה או כרבי שמעון. אָמַר רב
 62 יוֹסֵף, תָּא שְׁמַע דְּתַלְמֵי בְּאֶשְׁלֵי רַבְרַבִּי – נידון זה תלוי בחבליים
 63 גדולים ועבים, כלומר בדברי חכמים גדולים שקשה לבטל
 64 דבריהם. ומפרש רב יוסף את דבריו, דְּאָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן פִּיז שְׁאָמַר
 65 רַבִּי יְהוֹשֻעַ בֶּן לֹי שְׁאָמַר רַבִּי יוֹסִי בֶן שְׁאִיל שְׁאָמַר רַבִּי מְשִׁים קְהֵלָא
 66 קְדִישָׁא דְּבִירוּשָׁלַיִם – קהלת הקודש שבירושלים אמרו, שרבי
 67 שְׁמַעוֹן בֶּן מְנַסִּיא וְחֻבְרִי אָמְרוּ הִלְכָה כְּרַבִּי מֵאִיר וְלַעֲנִין הִשּׁוּחַת אֶת
 68 הַבְּכוֹר קוֹדֵם שֶׁהָרָאוּ לוֹ חֲכָם, כְּמוֹ שֶׁמֵּבִיאָה הַגִּמְרָא בְּסוּמָן.
 69 וּמֵבֶר רַב יוֹסֵף אֵת דְּבַרִּי קְהֵלָא קְדִישָׁא וּמוֹתוֹךְ זֶה מְסִיק דְּבַרְיוֹ
 70 דְּתַלְמֵי בְּאֶשְׁלֵי רַבְרַבִּי: אִם כּוֹנֵתָם כְּפִשּׁוֹתוֹ לֹמַר שְׂרַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן
 71 מְנַסִּיא וְחֻבְרִי פִּסְקוּ הִלְכָה כְּרַבִּי מֵאִיר א"כ יֵשׁ לְתַמּוּהָ, אָמְרוּ,
 72 בְּתַמּוּהָ, וְכִי קְהֵלָא קְדִישָׁא דְּבִירוּשָׁלַיִם אִמְרוּ דְּבַר הִלְכָה בִּשְׁמֵר"ש
 73 בֶּן מְנַסִּיא, וְהָא אִינְהוּ קְשִׁישֵׁי מִיָּנָה מוֹכָא – זְקִנִים בְּהִרְבָּה שְׁנִים
 74 מְרַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן מְנַסִּיא, וְאֵין דֶּרֶךְ שְׁהוֹקְנִים יְבִיאֵי רַאיהָ לַעֲנִין
 75 הִלְכָה מִדְּבַרִּי הַצְעִירִים מֵהֶם. אָמְרוּ וְדַאי כּוֹנֵתָם לְהִיפֵךְ, שְׂרַבִּי
 76 שְׁמַעוֹן וְחֻבְרִי אִמְרוּ הִלְכָה שְׁאֵין רֹאשֵׁן מוֹמִין בִּירוּט, וְעֵלִיָּה אִמְרוּ
 77 קְהֵלָא קְדִישָׁא הוֹקְנִים מִמֶּנּוּ שֶׁהִלְכָה זֶה בְּשִׁשְׁתֵּי רַבִּי מֵאִיר אָמְרוּ.
 78 וּמִפְרֹשׁ רַב יוֹסֵף אֵת דְּבַרְיוֹ עַל אִיזָה דְּבַרִּי ר"מ אִמְרוּ כֵן: דְּתַנֵּן
 79 בְּמִשְׁנָה בְּבִכּוֹרוֹת (כח), הַשּׁוֹחֵט אֶת הַבְּכוֹר בַּחֹל, וְאָחֵר בֶּן הָרֵאָה
 80 אֶת מוֹמֵו לְחֹכֶם וּפִסֵּק שְׁהוּא מוֹם קְבוּעַ, רַבִּי יְהוּדָה מְתִיר לֵאכְלוֹ,
 81 שְׂהַרִי הִיָּה בִּו מוֹם קְבוּעַ וְנִמְצָא שִׁשְׁחַת כְּדִין, אֵף שֶׁלִּכְתּוּחִילָה הִיָּה
 82 אֲסוּר לִשְׁחַטוֹ עַד שִׁירָאוֹ חֲכָם. וְרַבִּי מֵאִיר אָמַר, הוֹאִיל וְנִשְׁחַט
 83 הַבְּכוֹר שְׁלֵא עַל פִּי מוֹמָהָ, אָסוּר לֵאכְלוֹ. אָמְרוּ – רֹאשִׁים אֲנוּ
 84 שְׁקֶפְכֶּר רַבִּי מֵאִיר שֶׁאֲפִילוֹ שְׁלֵפִי כּוֹלֵם מוֹתָר אֵף לְכַתּוּחִילָה לְבִדּוֹק
 85 בְּהַמָּה בִּירוּט אִם הִיא טְרִיפָה, מְכַל מִקּוֹם רֵאִיתָ מוֹם בְּכָבוֹר לֹא –
 86 אֵינָה קְלָה כְּרֵאִיתָ טְרִיפָה בְּכָל בְּהֵמָה חֹלִין, שְׂהַרִי רֵאִיתָ בְּכוֹר
 87 אֵינָה אֵלָא מְתִיָּם, וְאִילוּ רֵאִיתָ טְרִיפָה הִתִּירוּ לִרְאוֹת אֵף לְאָחֵר
 88 שְׁחִיטָה. וְטַעַם הַחִילוּק, לִפִּי שְׁבִטְרִיפָה אֵין רֵאִיתָה מִתִּירוֹתָ, וְאֵינָה
 89 אֵלָא כְּדִי לִידַע אִם הִיא טְרִיפָה. מִשְׁא"כ רֵאִיתָ הַבְּכוֹר שְׁבִיָּה
 90 לְהִתִּירוֹ הַחֲשִׁיבָהּ חֲכָמִים שֶׁאֲפִילוֹ אִם נִיכַר בִּו מוֹם קְבוּעַ אֲסוּר
 91 לִשְׁחַטוֹ עַד שִׁירָאוֹ לְחֲכָם. וְיָמִינָה – וּמִמֶּנָּה לְמַדוֹ ר"ש בֶּן מְנַסִּיא
 92 וְחֻבְרִי, שֶׁאֵף שְׁרֵאִיתָ טְרִיפָה מוֹתֵרָת אֲפִילוֹ בִּיּוֹם שׁוֹב כְּכָל הוֹרָאָה
 93 אִיסוּר וְהִיתָר, אֲבָל רֵאִיתָ בְּכוֹר דַּחֲשֻׁבָה רִבְנָן לְהִיתוֹ תְּלִיָּה
 94 בְּהוֹרָאָתוֹ שֶׁל חֲכָם, א"כ רֵאִיתָ הַחֲכָם אֵף מִתִּירוֹתָ, וְהוּי בְּמִתְקָן,
 95 או כְּדִין דִּין, וְאֵין רֹאשֵׁן אֵלָא מְעַרְבֵי יוֹם שׁוֹב.
 96 וּלְפִי הַסִּיק רַב יוֹסֵף שְׂדִין זֶה תְּלִיָּה בְּאֶשְׁלֵי רַבְרַבִּי, כִּי רַבִּי שְׁמַעוֹן
 97 שֶׁאִמַּר בְּמִשְׁנֵתָּנוּ 'אֵין רֹאשֵׁן מוֹמִין בִּירוּט', וְרַבִּי מֵאִיר שֶׁאִמַּר
 98 'הַשּׁוֹחֵט וְאָחֵר הָרָאָה מוֹמוֹ אֲסוּר', שְׁנֵיהֶם בְּשִׁטָּה אַחַת, וְרַבִּי
 99 יְהוּדָה שֶׁחֹלֵק עֲלֵיהֶם הוּא יָחִיד, וְאֵין דְּבַרְיוֹ שֶׁל יָחִיד בְּמִקּוֹם שְׁנִים.
 100 דּוּחָה הַגִּמְרָא: אָמַר לִיָּה אֶפְרִי לְרַב יוֹסֵף, אֲמַר הֵתָם – הָאֵם שֶׁם
 101 בְּמִשְׁנָה בְּבִכּוֹרוֹת לִגְבִי הַשּׁוֹחֵט אֶת הַבְּכוֹר קוֹדֵם שֶׁהָרָאָה אֶת מוֹמוֹ,
 102 כְּרֹאשֵׁן מוֹמִין לְאַחַר שְׁחִיטָה פְּלִיגָי – בְּתַמּוּהָ, וְכִי טַעַמָּה שֶׁל רַב
 103 מֵאִיר הוּא מְשׁוּם שֶׁחֲשִׁיבוּ חֲכָמִים אֶת בְּדִיקַת הַבְּכוֹר וְהַחֲמִירוּ
 104 שְׁאֵין רֹאשֵׁן מוֹמִי בְּכוֹר לְאַחַר שְׁחִיטָה, הֵלָא בְּקִנְסָא פְּלִיגָי –
 105 מִחֻלּוֹקָתָם הִיא רַק לַעֲנִין קֵנֶס, הָאֵם רִבְנָן קִנְסוּ אֶת הַשּׁוֹחֵט קוֹדֵם
 106 שֶׁהָרָאָה לְחֲכָם אוֹ לֹא, וְלַעֲלוֹלִם י"ל שֶׁרֵאִיתָ בְּכוֹר הִרִי הִיא כְּרֵאִיתָ
 107 טְרִפָּה. וְרֵאִיָּה לְדַבֵּר, דְּאָמַר רַבָּה בַּר בַּר חֲנִיָּה אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, שֶׁאֵם
 108 הַמוֹם קְבוּעַ שֶׁנִּמְצָא בִּו לְאַחַר שְׁחִיטָה הוּא בְּדוּקִין שְׁבָעִין – שִׁישׁ לוֹ
 109 קְרוֹם בַּעֲיָן, בְּזֶה פּוֹלִי עָלָמָא לֹא פְּלִיגָי דְּאָסוּר מְשׁוּם דְּמִשְׁתַּנֵּין
 110 אֲפִילוֹ רַבִּי יְהוּדָה מוֹדֵעַ שֶׁאֲסוּר, מִפְּנֵי שְׁמוֹם זֶה מִשְׁתַּנָּה לְאַחַר
 111 הַמִּיתָה, וְיֵשׁ לְחוּשׁ שְׁמָא לִפְנֵי שְׁחִיטָה הִיָּה זֶה מוֹם עוֹבֵר. כִּי פְּלִיגָי
 112 – מֵה שֶׁנִּחְלָקוּ הוּא בְּמוֹמִין שְׁבָעִין שְׁאֵינָם מִשְׁתַּנִּין לְאַחַר מִיתָה,
 113 כְּגוֹן נִקְצָצָה אֲזוּנָה אוֹ נִשְׁבְּרָה יָדוֹ, רַבִּי מֵאִיר כְּבִרְבִּין מוֹמִין שְׁבָעִין
 114 אֲמַר מוֹמִין שְׁבָעִין – שְׁמָא יִבְאוּ לְהִתִּיר אֵף מוֹמִין שְׁבָעִין. וְרַבִּי יְהוּדָה
 115 כְּבִרְבִּין מוֹמִין – לֹא קִנְסוּהוּ לִיגְזוֹר עֲלֵיו.
 116 אָמַר רַב נַחֲמָן בַּר יִצְחָק, מְתִינִין נְפִי דְּרֵאָה – גַּם לִשּׁוֹן הַמִּשְׁנָה
 117 בְּבִכּוֹרוֹת מְדוּיָק יוֹתֵר לִפִּי אֲבִי, דְּקָתְנִי – שְׂהַרִי לִשּׁוֹן הַמִּשְׁנָה הוּא,
 118 רַבִּי מֵאִיר אָמַר הוֹאִיל וְנִשְׁחַט שְׁלֵא עַל פִּי מוֹמָהָ אָסוּר, וְאִם הִיָּה

1 גִּמְרָא בְּשׁוֹלְיָהּ – וְכִשְׁנִגְמַר בִּישׁוּלָם וְנָחוּ מִרְתִּיחָתָן, חֲזוּ לָהּ – חֲזוּר
 2 וְנִרְאוּ לֵאכִילָהּ, וְאֵין אֹמְרִים כִּיּוֹן שֶׁנִּדְּחוּ שְׁעָה אַחַת אֲסוּרִין לְכָל
 3 הַיּוֹם.
 4 אָמַר לִיָּה אֶפְרִי, וְלִשְׁמַעֲיָד – לִשְׁטִיתֶךְ שֶׁאֵתָה סוֹבֵר שֶׁמֵּאכֵל רוֹתַח
 5 מוֹקְצָה הוּא, וְטַעַם הִיתֵר הַפּוֹלִין הוּא מְשׁוּם שְׁאֵין מוֹקְצָה לְחִצִּי
 6 שְׁבֵת, תִּקְשִׁי לָךְ, קְדִירוֹת דְּעָלְמָא – הֵיאָךְ אֲנוּ אוֹכְלִים שׁוּם מֵאֲכָל
 7 מִקְדִּירוֹת בְּשֵׁבֵת, דְּהָא – הֵרִי קְתָם קְדִירוֹת דְּעָלְמָא בִּפְנֵי הַשְּׁמִשׁוֹת
 8 שֶׁל עֶרֶב שְׁבֵת רוֹתַחֹת הֵן, וְלֹאֲדִירָא – וְלַעֲרַב, כִּשְׁנָחוּ מִרְתִּיחָתָן
 9 אֲכָלִין מִיָּנִיָּה – אֲנוּ אוֹכְלִין מִתֵּן, וְלִדְבִירֵךְ שֶׁמִּחְמַת רְתִיחָתָן
 10 הוֹקְצָה בִּבְנֵי הַשְּׁמִשׁוֹת, לִמָּה לֹא הוֹקְצָה לְכָל הַשְּׁבֵת. אָמְרוּ בְּהַכֵּרָה
 11 לֹמַר שְׁקִדִּירָה רוֹתַחֹת אֵינָה מוֹקְצָה, לִפִּי שְׁמָרָה בִּידֵי אָדָם לֹא קָא
 12 מְבַעֲרָא לָן – מוֹקְצָה שְׁבִידָה אֲדָם לְגַמּוֹר תִּיקוֹנוֹ לַעֲשׂוֹתוֹ רֹאיוֹ, אֵינָה
 13 מִקְצָה אוֹתוֹ מִדַּעְתּוֹ מִפְּנֵי דְּחִיתּוֹ, וְלֹא הִסְתַּפְקֵנוּ אִם מוֹקְצָה הוּא,
 14 וְכִן קִדִּירוֹת הַרוֹתַחֹת בִּבְנֵי הַשְּׁמִשׁוֹת מוֹתֵרוֹת בְּשֵׁבֵת כִּיּוֹן
 15 שְׁרִתִּיחָתָם אֵינָה יְדִיחוּ שְׂהַרִי בִידוֹ לַצִּנּוּם וְלֹא הוֹקְצָה אֵף בִּין
 16 הַשְּׁמִשׁוֹת. וְא"כ אֵין לַפִּשּׁוֹת אֲפִישׁוֹל פּוֹלִין וְעַדִּשִׁים שְׁאֵין מוֹקְצָה
 17 לְחִצִּי שְׁבֵת, שְׂהַרִי לֹא נִדְּחוּ אֲפִילוֹ שְׁעָה אַחַת כִּיּוֹן שְׁבִידוֹ לַצִּנּוּן
 18 מִרְתִּיחָתָן. כִּי קָא מְבַעֲרָא לָן – מֵה שֶׁהִסְתַּפְקֵנוּ הוּא בְּדַבֵּר שְׁמָרָה
 19 תִּיקוֹנוֹ בִּידֵי שְׁמִים, כְּגוֹן גְּרוּגוֹרוֹת וְצִימוּקִין שִׁירְדוּ עֲלֵיהֶן גִּשְׁמִים,
 20 שְׁאֵין גִּמְרִין בִּידֵי אָדָם אֵלָא עַל יְדֵי חֲמָה שְׁתוּרַח עֲלֵיהֶן, וּמִסִּיחַ
 21 דַּעְתּוֹ מִזֶּה, וּבִאֻפֵּן זֶה אִם הִיוּ דְּחוּיִים בִּין הַשְּׁמִשׁוֹת, אֲפִילוֹ אִם
 22 חֲזוּר וְנִרְאוּ בְּשֵׁבֵת נִאֲסָרוּ לְכָל הַשְּׁבֵת. דְּמִיגוֹ דַּתַּקְצָאִי בִּבְנֵי
 23 הַשְּׁמִשׁוֹת אֲתַקְצָאִי לְכֹלֵי יוֹמָא, וְאִם נִדְּחוּ בְּאֻמְצַע שְׁבֵת, בְּזֶה
 24 נִסְתַּפֵּק הֵלֵל אִם נִאֲסָרוּ עֵי"ז לְכָל הַשְּׁבֵת.
 25 רַבִּי יְהוּדָה נְשִׂיאָה תָּוָה לִיָּה הֵהוּא בּוֹכְרָא – הִיָּה לוֹ בְּכוֹר בַּעַל מוֹם
 26 וְרֹצֵה לִשְׁחַטוֹ בִּירוּט, וְסֹבֵר שֶׁרֹאשֵׁן מוֹמִין בִּירוּט, לְכִן שְׁדִירָה לְקַמֵּיָּה
 27 דְּרַבִּי אֶפְרִי – שֶׁלָּחוּ בִּירוּט לִפְנֵי רַבִּי אֲמִי שִׁירָאָה אִם הוּא מוֹם קְבוּעַ.
 28 כְּבִרְבִּי אֲמִי דִּלָּא לְמַחְזִיָּה – שֶׁלָּא לִרְאוֹתוֹ בִּירוּט, כְּרַבִּי שְׁמַעוֹן
 29 שְׁאֵין רֹאשֵׁן מוֹמִין בִּירוּט, אָמַר לִיָּה רַבִּי יוֹרְקָא, וְאִיתִּימָא – וִישׁ
 30 אֲנוּמִים שְׂרַבִּי יְרֵמְיָה אִמְרוּ כֵן לְרַבִּי אֲמִי, הֵלָא קִי"ל (עִירוּבִין מוֹ):
 31 שְׁבִכָל מִקּוֹם שֶׁנִּחְלָקוּ רַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי שְׁמַעוֹן הִלְכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה,
 32 וְהִרִי רַבִּי יְהוּדָה חֹלֵק עֲלֵיו בְּמִשְׁתַּנֵּינוּ וְסוֹבֵר שֶׁרֹאשֵׁן מוֹמִין בִּירוּט.
 33 הֵדֵר – לְאַחַר שְׂרַבִּי אֲמִי לֹא רִצָּה לִרְאוֹתוֹ, שְׁדִירָה – שֶׁלָּח רַבִּי
 34 יְהוּדָה נְשִׂיאָה אֶת הַבְּכוֹר לְקַמֵּיָּה דְּרַבִּי יִצְחָק נִפְחָא, אֲוִלִי הוּא
 35 יִסְכִּים לִרְאוֹתוֹ, כְּבִרְבִּי יִצְחָק נִפְחָא דִּלָּא לְמַחְזִיָּה – שֶׁלָּא
 36 לִרְאוֹתוֹ, אָמַר לִיָּה רַבִּי יְרֵמְיָה, וְאִיתִּימָא וִישׁ אֲנוּמִים שְׂרַבִּי יוֹרְקָא
 37 אִמְרוּ כֵן לְרַבִּי יִצְחָק נִפְחָא, הֵלָא בְּכָל מִקּוֹם שֶׁנִּחְלָקוּ רַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי
 38 שְׁמַעוֹן, הִלְכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה, וְא"כ מוֹתֵר לִרְאוֹת מוֹמוֹ.
 39 אָמַר לִיָּה רַבִּי אֶפְרִי וְרַבִּי יוֹרְקָא אוֹ לְרַבִּי יְרֵמְיָה, מֵאִי מְעַמָּא לֹא
 40 שְׁבַקְתִּינְהוּ לְרַבִּין לְמַעַבְרָה עוֹבְדָא כְּרַבִּי שְׁמַעוֹן – מִדּוּעַ לֹא הִנַּחַת
 41 לְרַבִּי אֲמִי וְרַבִּי יִצְחָק נִפְחָא לַעֲשׂוֹת מַעֲשֶׂה כְּרַבִּי שְׁמַעוֹן שֶׁלָּא
 42 לִרְאוֹת מוֹמִין בִּירוּט. אָמַר לִיָּה, וְאָתָּה – וְאֵתָה וְרַבִּי אֲבָא לְהִתִּיר.
 43 סוֹבֵר שֶׁהִלְכָה כְּרַבִּי שְׁמַעוֹן, מֵה בְּנִדְרָה, מִמִּי שְׁמַעַת שֶׁהִלְכָה כְּמוֹתוֹ.
 44 אָמַר לִיָּה, חֲכִי אָמַר רַבִּי יוֹרְקָא, הִלְכָה כְּרַבִּי שְׁמַעוֹן שְׁאֵין רֹאשֵׁן מוֹמִין
 45 בִּירוּט. אָמַר מֵאֵן דְּהוּא – אִמְרוּ מִי שְׁהוּא, אַחַד הַתְּלַמִּידִים, אֲנִי
 46 וְאִפְסִי לְהֵתָם – יְהִי רִצּוֹן שֶׁאֲזַכֶּה לַעֲלוֹת לְאַרְץ יִשְׂרָאֵל שְׂרַבִּי יוֹרְקָא
 47 שֶׁם, וְאֲנִימָרָה לְשְׁמַעְתָּא מְפִימָה דְּמָרָה – וְאִלְמֹד אֶת הַשְּׁמַעוּעָה
 48 וְשֶׁהִלְכָה כְּרַבִּי שְׁמַעוֹן מִפִּי בַּעַל הַשְּׁמוּעָה, דְּהֵינּוּ רַבִּי זִירָא.
 49 כִּי פִּלְקִי לְהֵתָם – כִּאֲשֶׁר עֲלָה אוֹתוֹ תְּלַמִּיד לְאַרְץ יִשְׂרָאֵל, אֲשַׁבְּחִיהָ
 50 – מִצֵּאֻו לְרַבִּי יוֹרְקָא, אָמַר לִיָּה – אוֹתוֹ תְּלַמִּיד לְרַבִּי זִירָא, הָאֵם אָמַר
 51 מֵר – אֲדוּרִי הִלְכָה כְּרַבִּי שְׁמַעוֹן, אָמַר לִיָּה רַבִּי זִירָא, לֹא אִמְרִיתָ
 52 שֶׁהוֹקְבָהּ הִלְכָה לְמַעֲשֶׂה כְּרַבִּי שְׁמַעוֹן, אֵלָא אֲנָא מִסֵּתְרָא אָמַרִי
 53 – אֲנִי אִמְרִיתִי שֶׁמִּסְתַּבֵּר שֶׁהִלְכָה כְּרַבִּי שְׁמַעוֹן, מְשׁוּם דְּקָתְנִי
 54 בְּמִתְנִיתִין – שִׁנִּינוּ בְּמִשְׁנָה (כו). רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר כָּל שְׁאֵין מוֹמוֹ
 55 נִיבֵר מְבַעֲרָד יוֹם אֵין זֶה מִן הַמּוֹבָן, וְקָתְנִי לֵה בְּכִרְיָתָא – אוֹתוֹ הִדִּין
 56 שְׁנִינוּ גַּם בְּבִרְיָתָא לַעֲלוֹל (כו) וְכִי אֲתָא רַב אֲוִשְׁעִיא אֲתָא וְאִיתִי
 57 מִתְנִיתָא בִּידִידָהּ, אֲבָל לֹא בִּשְׁמֵר רַבִּי שְׁמַעוֹן אֵלָא בְּלִשּׁוֹן חֲכָמִים
 58 אוֹמְרִים בִּין שְׁנוּלָד בִּו מוֹם מַעֲרַב יוֹם טוֹב בִּין שְׁנוּלָד בִּו מוֹם בִּיּוֹם
 59 טוֹב, אֵין זֶה מִן הַמּוֹבָן. וְהֵינּוּ מְשׁוּם שֶׁרִצָּה הִתְנַא שֶׁנִּפְסֹק הִלְכָה

המשך ביאור למס' ביצה ליום שבת קודש עמ' א

1 טעמו של רבי מאיר כרב יוסף דאחשבוה רבנן שאין ראיית מומין
2 בבכור לאחר שחיטה, היה לו לומר בקיצור 'רבי מאיר אוסר'
3 שמשמע שאיסורו תלוי בגופו, ומאריכות לשונו שאמר 'הואיל
4 ועבר ושחטו' שְׁמַע מִינָהּ, קִנְסָא הוּא דְקָא קְנִים משום רשעו של
5 הכהן שהקיל בו לשחטו, שְׁמַע מִינָהּ. וא"כ שמחלוקתם היא לענין
6 קנס, אין קשר בין דינו של רבי שמעון שאין רואין מומין ביו"ט
7 לדינו של רבי מאיר, ואין לפשוט מכאן שהלכה כרבי שמעון.

9 מביאה הגמרא מעשה שהיה בענין ראיית מומין ביו"ט: אָמִי
10 וְרִדְיָנָה – חכם בשם 'אמי' הבא ממקום ששמו ורדינה, חָזִי בּוֹכְרָא
11 דְּבִי נְשִׂאָה הָוָה – היה ממונה לראות את מומי הבכורות בבית

12 הנשיא, בְּיוֹמָא מָכָא לֹא הָוָה חָזִי – ביו"ט מנהגו היה שלא לראות
13 מומין. אָתוּ – באו וְאָמְרוּ לֵיהּ לְרַבִּי אָמִי את מנהגו של אותו חכם.
14 אָמַר לְהוּ רַבִּי אָמִי, שְׁפִיר קָא עָבִיד דְּלֹא חָזִי – טוב הוא עושה שאינו
15 רואה מומין ביו"ט. מְקַשָּׁה הִגְמֵרָא: אֵינִי – היתכן שכך אמר רבי
16 אמי, וְהָא רַבִּי אָמִי גּוֹפִיָּה חָזִי – הרי רבי אמי עצמו היה בודק מומין
17 ביו"ט. מִתְרַצָּת הִגְמֵרָא: רַבִּי אָמִי, כִּי חָזִי מֵאֲתָמוּל הָוָה חָזִי – כבר
18 מאתמול היה רואה את המום וגומר בדעתו שהוא מום קבוע,
19 אלא שאין החכם מתיר את הבכור אלא אחר שבירר אצל הכהן
20 שהמום נפל בו מאליו ולא הומם במתכוין, וכשלא היה לרבי אמי
21 שהות לברר זאת מערב יו"ט, לא היה מגלה לכהן שהוא מותר
22 אלא אומר לו בא למחר,

ביצה דף כז עמוד ב תלמוד בבלי המבואר "שפה ברורה – עוז והדר" (ליום שבת קודש) קצב

שבין השמשות לא עלה בדעתו שימותו ומסית דעתו מלהאכילן
לכלבים, ומה שהתיר רבי שמעון לחתך את הנבלה לפני הכלבים,
מדובר בבהמה שבין השמשות היתה מסוכנת למות, ודעתו עליה
ליתנה לכלבים.
מקשה הגמרא: הניחא – מה שחירצנו מיושב לשיטת פ' פ' פ'
אמימר משמיה דרבא, דאמר, מודה היה רבי שמעון בבעלי חיים
בראים שמתו בשבת שאסורין, שפיר – יפה תירצת. אלא לשיטת
פ' פ' פ' דרב יוסף משמיה דרבא, דאמר, חלוק היה רבי שמעון על
רבי יהודה אפילו בבעלי חיים בריאים שמתו שמוקדשין, מאי אכא
למימר – מה יש לומר לתרץ את המשנה כרבי שמעון. מתרצת
הגמרא, תרנומה ועירי – זעירי העמיד את משנתנו בבהמות קדשים
שמתה, שאסורה בהנאה ואינה ראויה לשום שימוש ביום טוב,
ובזה אפילו רבי שמעון מודה שהיא מוקצה. דיקא נמי – וכן
מדויק במשנה שמדובר בבהמת קדשים, דקתני במשנה, ומעשה
ושאלו את רבי טרפון עליה ועל החלה שנתמאת, ולמה הובאו שתי
שאלות אלו יחד, אלא לומר מה חלה דקדושה – קדושה היא
כתרומה, אף בהמה שמתה דקדושה – מדובר בבהמת קדשים.
מקשה הגמרא: אלא – מזה שהמשנה דייקה לרבר דווקא בבהמת
קדשים, יש לדייק להיפך, משמיה דרבא – הטעם שאסרו להזיזה
הוא משום שהיא קדושה ואינה ראויה לכלום, הא דחולין – אבל
בהמת חולין שמתה ביום טוב שראויה לכלבים, שריא – מותר
לטלטלה לכלבים. ואם כן קשה להיפך – הניחא למ' פ' פ' דרב
יוסף משמיה דרבא, דאמר חלוק היה רבי שמעון אף בבעלי חיים
שמתו שמוקדשין, שפיר, ומשנתנו בשיטת רבי שמעון היא, אלא
למ' פ' פ' אמימר משמיה דרבא, דאמר מודה היה רבי שמעון בבעלי
חיים שמתו שאסורין, מאי אכא למימר, הרי המשנה לא כרבי
יהודה ולא כרבי שמעון. מתרצת הגמרא, הךא כמאי עסקין –
משנתנו עוסקת בבהמה שהיתה בין השמשות מסוכנת ודעתו
עליה להאכילה לכלבים, ודברי הכל, בזה אף מר בר רב אשי
מודה שרבי שמעון מתיר, ומשנתנו כרבי שמעון, ולכן נקטה את
האיסור דווקא בבהמת קדשים:

משנה

אין נמנין – אסור לכמה בני אדם להתחבר ולהננות על בהמה
לבתחלה ביום טוב, ובגמרא יבואר טעם האיסור ובאיזה אופן
אסור. אכל נמנין עליה מערב יום טוב, וביום טוב שוחט הטבח
ומחלקה למנויים. ואם לא נמנו מערב יום טוב, בחרים ביום טוב
בהמה מבהמות הקצב ושוחטין אותה ומחלקין את בשרה ביניהם.
ובגמרא יתבאר החילוק בין הרישא לסיפא:

גמרא

שואלת הגמרא: מאי – מה הפירוש אין נמנין, האם כל מינוי על
בהמה אסור ביום טוב. אמר רב יהודה אמר שמואל, אין נמנין היינו
אין פוסקין דמים – אסור לקצוב מחיר לבהמה על בהמה ביום
טוב, מכור לנו פרה בחמשה דינרים ויתחייב לך כל אחד מאתנו
דינר, משום איסור מקח וממכר.
ולפי זה מה ששנינו בספא: אבל שוחטין ומחלקין ביניהם, היינו
בלא פיסוק דמים, ומחר יפסוק להם דמיה. מקשה הגמרא, היכי
עביד – איך יעשה הטבח כדי לידע למחר כמה היתה שוה. מתרצת
הגמרא, אמר רב, מביא לפני השחיטה שתי בהמות שנראות שוות
זו לזו ופוסקין זו אצל זו, ואומר לבני החבורה ראו שזו כזו – שווה
של זו הנשחטת כשל חברתה, ולמחר פוסק להם דמים כפי מה
שיעריכו את שווי הבהמה הנותרת. תניא נמי הכי – כדברי
שמואל, לא יאמר אדם לחבירו ביום טוב הריני נמנה עמך על בהמה
זו לקחת ממנה בשר בשווי סלע, או הריני נמנה עמך בשווי של
שתיים סלעים, אכל אומר לו הריני נמנה עמך על בהמה זו למחצה
ולשליש ולרביע – לקחת חציה או שליש או רבע מבשרה. הרי
שאינן איסור להננות על בהמה ביום טוב כל שאין מזכיר פסיקת
דמיה:

וביום טוב שוילי קא משויל – ביום טוב היה רבי אמי שואלו היכי
הוה עובדא – כיצד נפל בו המום, ובזה אינו נראה כמתקן או דן
את הדין. פי הא – כמון דההוא גברא דאיתי בוקרא לקמיה דרבא
– שהביא בכור שנפל בו מום לפני רבא אפניא דמעלי יומא טובא –
בערב יום טוב לפני כניסת החג, והוה יתיב רבא וקא חייף רישיה –
באותה העת ישב רבא וחפף את ראשו. דלי עיניה – נשא רבא את
עיניו וחייה למומיה – ראה את מומו שהיה קבוע, ומתוך שלא היה
לו אז פנאי לחקור האין בא לו המום, אמר ליה רבא, ויל האידנא
ותא למחר – עתה לך ובא לכאן מחר, פי אתא למחר – כאשר בא
הכחך למחרת, אמר לו רבא, היכי הוה עובדא – כיצד נפל בו המום.
אמר ליה, הוה שדיין שצרי בהך גיסא דהוצא – היו שעורים
מושלכים בצד אחד של הגדר העשויה מקוצים, והוה איהו פאידך
גיסא – והבכור היה בצד השני של הגדר, פהדי דבעי למיכל – תוך
כדי שרצה הבכור לאכול מאותן שעורים, ציל רישיה – הכניס
ראשו דרך הקוצים, ופרסיה הוצא לשפותיה – וקרע קרן את
שפתיו, והרי הוא מום קבוע בבכור. אמר ליה רבא, דלמא את גרמת
ליה – אולי אתה נתת שם מדעתך את השעורים, ובכך גרמת
שיפול בו המום ואם כן יאסר עליך לשחטו. אמר ליה, לא, והתיר
לו רבא לשחטו.

מדברי רבא מבואר שאסור לגרום מום לבכור, אף על פי שאינו
עושהו בידים. מבררת הגמרא: ומאי תימרא – מהיכן למדת דתניא
אסור – שאף גרימת מום בבכור אסורה. ומבארת: דתניא, כתוב
בתורה בענין הקרבנות (ויקרא כב כא) ואיש כי יקרב ובח שלמים
וגו' מום לא יהיה בו, ואף בכור בכלל ואין לי – איני שומע
מפסוק זה אלא שלא יהיה בו מום – שלא יטיל בו מום בידים, נמנין
שלא יגרום לו מום על ידי דבר אחר – שלא בידים, כגון שלא יביא
בצק או דבילה ויניח לו – לבכור על גבי האון כדי שיבא הכלב
ויטלנו, ותוך כדי גטילתם ישוך את אונן ויעשהו בעל מום, תלמוד
לומר 'כל מום לא יהיה בו', ומפרשת הגמרא, אמר 'מום' – שלא
יטיל בו מום בידים, ואמר 'כל מום' לרבות שאף לא יגרום לו מום:

משנה

בהמה שמתה ביום טוב לא יזינה במקומה, שמשנתנבלה ואינה
ראויה עוד לשחיטה מוקצה היא. ואף על פי שראויה היא
לכלבים, מכל מקום בחייה אינה עומדת אלא לשחיטה לצורך
האדם, ונמצא שבבין השמשות לא היתה מוכנה לכלבים. וכן היה
מעשה ושאלו את רבי טרפון עליה – על הבהמה שמתה ביום טוב,
ועל החלה שנתמאת ביום טוב, האם מותרין הם בטלטול, ונכנס
רבי טרפון לבית המדרש ושאל לחכמים, ואמרו לו שלא יזינם
מקומם, הבהמה שמתה כמו שנתבאר, והחלה שנתמאת מפני
שאינה ראויה לכהן ביום טוב כלל, שאסורה באכילה כתרומה
שנתמאת, ואף שבחול מותר להסיקה תחת תבשילו או ליתנה
לכלבו, ביום טוב אסור, מפני שאין מבערין קדשים טמאים או
תרומה טמאה מן העולם ביום טוב בכל צורה שהיא ואפילו
לצורך יום טוב:

גמרא

שנינו שבהמה שמתה ביום טוב אסורה משום מוקצה, מבררת
הגמרא: לימא תנן סתמא דלא ברבי שמעון – שמא נאמר
שמשנתנו הנשנית בסתמא היא סתם משנה שלא כשיטת רבי
שמעון, (דתנן) [דתניא], רבי שמעון אומר, מהתבין בשבת את
הדלועין התלושים מערב שבת לפני הבהמה כדי שתאכל מהן ואין
זו טרחה שלא לצורך, וכן מהתבין את הנבלה אפילו אם נתנבלה
בשבת לפני הכלבים שיאכלוה, ואף על פי שבין השמשות לא
היתה מוכנה לכלבים אלא לאדם, שיטת רבי שמעון להתיר
מוקצה. רבי יהודה אומר, אם לא היתה נבלה מערב שבת, אסורה
לחתכה לכלבים מפני שהיא מוקצה. עונה הגמרא, אפילו תימא
שמשנתנו כרבי שמעון, ומודה רבי שמעון בבעלי חיים הבראים
בבין השמשות שמתו בשבת או ביום טוב, שאסורין בטלטול, כיון